

2.3 Mzdy v školstve patria k najnižším v národnom hospodárstve

Ďalšou z charakteristík nášho školstva je, že sa vyznačuje jednou z najnižších priemerných miezd v porovnaní s ostatnými rezortmi. A v priebehu desaťročia sa na tomto zaradení zmenilo iba veľmi málo. V rebríčku uvádzaných trinástich odvetví národného hospodárstva sa mzda v rezorte školstva umiestnila v roku 1997 na štvrtej priečke od konca, v roku 2007 bolo odmeňovanie za prácu v školstve piate najhoršie. Kým v roku 2007 dosiahla celková priemerná mzda v hospodárstve SR 20 146 Sk, v školstve to bolo 16 632 Sk. Horšiu mzdu dosiahli už len štyri odvetvia: hotely a reštaurácie; poľnohospodárstvo a lesníctvo; stavebníctvo a ostatné verejné služby.

Priemerná mzda podľa odvetví a podiel mzdy v jednotlivých odvetviach na priemernej mzde za celé NH (1997 a 2007, v Sk)

Odvetvie NH	Priemerná mzda v Sk		% podiel na priemernej mzde za celé NH	
	1997	2007	1997	2007
Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	7 363	15 766	79,8	78,2
Ťažba nerastných surovín	10 485	22 219	113,6	110,3
Priemyselná výroba	9 197	20 024	99,7	99,4
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	12 212	29 769	132,4	147,8
Stavebníctvo	9 970	15 561	108,1	77,2
Veľkoobchod a maloobchod, opravy	9 825	20 035	106,5	99,4
Hotely a reštaurácie	7 743	15 045	83,9	74,7
Doprava, skladovanie, pošta a telekomunikácie	10 089	21 270	109,3	105,6
Peňažníctvo a poisťovníctvo	17 886	40 871	193,9	202,9
Nehnutelnosti, prenájom a obchodné činnosti	10 710	25 129	116,1	124,7
Verejná správa, obrana, sociálne zabezpečenie	11 240	25 637	121,8	127,2
Školstvo	7 771	16 632	84,2	82,6
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	8 373	17 540	90,7	87,1
Ostatné verejné služby	7 372	15 442	79,9	76,6
Spolu	9 226	20 146	100,0	100,0

Poznámka: Tabuľka uvádza všetkých pracovníkov a pracovníčky rezortu školstva – vrátane nepedagogických.

Zdroj: Portál SLOVSTAT. ŠÚ SR, 2007 (www.statistics.sk/pls/elisw/vbd).

V priebehu posledného desaťročia (1997 až 2007) sa mzda v školstve ešte oslabila. V roku 1997 tvorila vyše 84 % celkovej priemernej mzdy v hospodárstve, no v roku 2007 to už bolo iba 82,6 %. Pracovné odmeny za prácu v školstve patria na Slovensku k vôbec najnižším a neprejavuje sa ani žiadny trend ich posilňo-

vania. Hoci vzrástli za posledné desaťročie približne na dvojnásobok, ich rast bol pomalší ako v iných odvetviach (napr. práca s nehnuteľnosťami, peňažníctvo a poisťovníctvo, doprava a telekomunikácie a podobne).

Uvedené údaje o špecifikách školstva, týkajúce sa širšieho kontextu trhu práce (miery /ne/zamestnanosti, podielu žien – a mužov – v rôznych typoch profesií, štruktúry pracujúcich žien a mužov podľa vzdelania, miery rizika chudoby podľa veku a pohlavia, predstáv o „správnej“ žene a „správnom“ mužovi a o deľbe práce medzi nimi), ako aj najvýraznejších kvantitatívnych charakteristík školstva ako vysoko feminizovaného odvetvia národného hospodárstva s jednou z najnižších miezd poukazujú na silnú rodovú segregáciu školstva a z toho vyplývajúce dôsledky. Práve segregácia posúva školstvo v dôsledku asymetrického hodnotenia „mužskej“ a „ženskej“ práce v hierarchii odvetví národného hospodárstva na jedno z posledných miest. Rodové zaťaženie školstva (ako „ženského“ odvetvia) zasahuje ženy aj mužov, ktorí v ňom pôsobia, no iným spôsobom. Aké rodové rozdiely a nerovnosti sa skrývajú v školstve samotnom, načrtáva nasledujúca kapitola.

Poznámky

¹ Občianska angažovanosť žien sa posúvala od rozmanitej spolkovej činnosti pred rokom 1948 cez prísne ideologicky kontrolovanú činnosť jednotnej ženskej organizácie za socializmu k postupnému sebauvedomovaniu a pomerne búrlivému rozvoju ženských mimovládnych organizácií po roku 1989, no najmä od druhej polovice deväťdesiatych rokov.

² Prvé relevantné výskumné údaje k tejto téme pochádzajú z výskumnej publikácie Ona a on na Slovensku (Bútorová /ed./, 1996).

³ Mimovládne organizácie ako ASPEKT, Aliancia žien Slovenska, Pro Familia, Fenestra, EsFem, Možnosť voľby, Piata žena.

⁴ Hoci v rámci prístupového procesu zohrávali otázky rodovej rovnosti len marginálnu úlohu. Pozri napríklad štúdiu *Ženy a ženské mimovládne organizácie na Slovensku*, ktorú pre nadáciu Heinrich Böll Stiftung vypracovali Jarmila Filadelfiová a Zora Bútorová v máji 2006 (Filadelfiová – Bútorová, 2006).

⁵ Pozri napríklad Barošová, 2006.